

Izhaja razun nedelje in praznikov vsak dan ob 16. uri

Račun pri poštnem ček. zav. v Ljubljani št. 11.409

Velja mesečno, prejetan v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom pa 12 Din

Telefon:

Uredn. 2440 Uprava 2455

Uredništvo in uprava: Maribor, Aleksandrova cesta št. 13

Oglaš po tarifu

Oglaš sprejema tudi oglašni oddelk »Jutra« v Ljubljani, Prešernova ulica št. 4

Ekonomska zveza balkanskih držav

Solunski list »Progres« je te dni prinesel izjavo ministra trgovine in industrije g. Juraja Demetrovića, ki jo je podal g. dr. Dragoslav Mihajloviću, tajniku jugoslovenske zbornice v Solunu, v zvezi s posetom predstavnikov grških gospodarskih intelektualnih krogov v Jugoslaviji meseca junija. G. Demetrović je dejal med drugim:

»Ideja gospodarsko-kulturnega in političnega zblizanja balkanskih narodov pridobiva dan za dnem na važnosti. Vedno novi politiki in ekonomski Balkana spoznavajo važnost te ideje. V zadnjem času so tudi grški politični krogi postali njeni propovedniki. Misel balkanske zveze je pri nas še nedavno bila blizu realizaciji. Takrat se je izrekla Avstrija proti jugoslovensko-bolgarski carinski uniji. Mednarodna konferenca za carinski mir v Ženevi je — četudi indirektno — še enkrat pokrenila to vprašanje.

Ko je razpravljala o sredstvih za ekonomsko reševanje Evrope, je konferenca prišla na idejo, da predloži regionalne sporazume med posameznimi skupinami evropskih držav. Takšen regionalni sporazum za nas na vzhodu Evrope je v prvi vrsti balkanska ekonomska zveza. Dasi pa ideja o regionalnih sporazumih ni bila tokrat sprejeta, je vendarle bila sugerirana kot uspešno sredstvo ekonomskega ozdravljenja Evrope, kar ravno tako velja glede ideje o balkanski zvezi. Korist ekonomske zveze med balkanskimi državami je nepobitna, zveza bi iz vseh balkanskih držav ustvarila veliko ekonomsko ozemlje z nad 40 milijoni konsumentov, in posledica bi bila razširjenje notranjega trga vsakega člana te zveze. Tako bi se za kmetijstvo in industrijo balkanskih držav otvorile nove perspektive razvoja. To velja zlasti za grško industrijo in jugoslovensko kmetijstvo, ki se medsebojno dopolnjujeta.

Na realizaciji balkanske ekonomske zveze treba neumorno delati. To pa ni izvedljivo brez predhodnega medsebojnega spoznavanja balkanskih narodov, kojega rezultat bi bilo večje zaupanje v vzajemnih odnosih. Priprava take zveze pa zahteva tudi globok študij ekonomskih možnosti in njih izkoriščanja, pa tudi živejši kulturni stik, in končno kolektivno obrambo skupnih političnih interesov. Da se bo doseglo to splošno zblizanje, bi bilo nujno potrebno, da se v posameznih državah ustanove balkanski instituti, v katerih bi bilo koncentrirano studiranje splošne balkanologije in odkoder bi potekala akcija za praktično gospodarsko sodelovanje. V Jugoslaviji je taka akcija že v teku in se bo v okviru ministrstva trgovine in industrije uredila ustanova slične narave.

Prihod grških gospodarskih ljudi iz Soluna v Jugoslavijo kaže, da tudi v Grčiji smatrajo potrebo zblizanja za zelo pametno in nujno. Takšni dobro

Lloyd George proslavlja Briandov načrt

NAZIRA GA NAJŽENIJALNEJŠI NAČRT V EVROPSKI ZGODOVINI V ZADNJIH STOLETJIH.

MANCHESTER, 21. maja. Na sinočnjem zborovanju društva za svobodno trgovino je imel bivši ministrski predsednik Lloyd George izredno zanimiv govor, v katerem se je bavil z Briandovim načrtom glede osnovanja evropske unije. Lloyd George je med drugim izjavil:

L. 1914 bi sploh ne prišlo do vojne, če bi evropskih narodov že takrat ne ločile carinske barijere. Posamezne države in skupine so skušale namreč z vsemi sredstvi onemogočiti nasprotnika, kar je moralo neizogibno dovesti do vojne.

Tudi danes niso razmere mnogo boljše. Nasprotno! Carinske barikade so danes še močnejše in mnogo bolj goste,

tako da o svobodni trgovini sploh ni več govora.

Načrt, ki ga je izdelal veliki francoski državnik Briand, je nedvomno najženijalnejši in največji, kar jih beleži evropska zgodovina v zadnjih stoletjih. Toda ta načrt bo ostal fantazija vse do tlej, dokler se Evropa ne odloči za odstranitev carinskih ovir in dokler se ne bo gospodarsko strnila. Le v tem primeru je Briandov načrt izvedljiv. Vsakdo, ki mu je mir med narodi res pri srcu, mora le želeeti, da se Briandov načrt čimprej uresniči.

Lloyd George je končno izrazil svoje prepričanje, da bo prihodnja carinska konferenca dosegla na tej poti že znatne uspehe.

Novi krvavi boji v Indiji

GANDIJEVA NASLEDNICA IN VSI VODITELJI VSEINDSKEGA KONGRESA V BOMBAYU ARETIRANI.

BOMBAY, 21. maja. Ker indski nacionalisti kljub ponovnim pozivom angleške vlade niso opustili svoje akcije in pripravljali nove napade na solna skladišča, so se oblasti odločile za najostrejšo ukrepe. Gandijeva naslednica, Saraini Naidu je bila aretirana snoči v trenutku, ko je dala povelje za napad na solna skladišča v Darsanu. 300 dobrovoljcev, ki jo je spremljalo, se je spustilo nato v boj v policijo in je nastala pravcata bitka, v kateri je bilo 100 dobrovoljcev težko ranjenih, ostali pa so bili aretirani.

Istočasno je močen oddelk policije obkolil glavni stan vseindskega kongresa v Bombayu, izvršil hišno preiskavo ter aretirali vse funkcionarje kongresa s predsednikom Narimanom na čelu. Vsi aretiranci pridejo pred posebno sodišče.

Aretacija glavnih voditeljev nacionalističnega gibanja je izzvala po Indiji veliko ogorčenje. Pred poslopjem kongresa se je zbrala takoj velika množica, ki je napadla policijo. V borbi je obležalo 14 mrtvih, nad 100 oseb pa je bilo težko ali lahko ranjenih.

Še dva nova ministra

BEOGRAD, 21. maja. Na predlog predsednika ministrskega sveta, generala Petra Živkovića, je kralj podpisal ukaz, s katerim sta imenovana za ministra brez portfelja državni podtajnik v pokoj, Mirko N e u d o r i e r in bivši generalni konzul dr. Ivo S h v e g e l, posestnika na Bledu, oba bivša poslanci Radličeve seljačke stranke.

Velik interes za reparacijsko banko v Franciji

PARIZ, 21. maja. V Franciji je bilo podpisanih doslej 1.541.717 delnic mednarodne reparacijske banke, to je za 158 krat več, kakor je bilo v Franciji danih delnic na trg.

Zanimiva demisija v Angliji

LONDON, 21. maja. Davi je podal ostavko podtajnik v ministrstvu za delo, sir Oswald Mosley, kar je izzvalo v političnih krogih veliko senzacijo. Mosley je bil namreč znan po svojih radikalnih predlogih za omiljenje brezposelnosti. Zahteval je med drugim, da naj vlada najame veliko posojilo

organizirani obiski znatno pripomorejo k ustvarjanju atmosfere zaupanja, spoštovanja in simpatij.

za javna dela in da naj se zviša število industrijskega delavstva s tem, da se na eni strani podaljša šolska doba, na drugi pa zniža starostna meja za upokojitev. Vlada pa je vse te predloge odklonila, češ da bi njih izvedba preveč obremenila državni proračun, narkar je Mosley podal ostavko.

Odpoklic rimskega patrijarha iz Jeruzalema

JERUZALEM, 21. maja. Angleška vlada je pozvala Vatikan, da takoj odpokliče rimskega patrijarha v Jeruzalemu Barlaffina in njegovega najožjega sodelavca škofa Follingerja. Svoj predlog utemeljuje angleška vlada s tem, da sta bila obadva funkcionarja rimsko-katoliške cerkve v zvezi z Arabci in da sta hujskala proti naseljevanju Židov v Palestini. Vatikan na angleško zahtevo dosedaj še ni odgovoril.

Živ promet v naši svobodni coni u Solunu

BEOGRAD, 21. maja. Glasom uradnih podatkov je bil v prvi polovici maja v naši solunski coni zelo živahen promet. Zlasti so bili izvoženi veliki kontingenti koruze, živine (žive in zaklane) ter lesa, deloma za Grčijo, večinoma pa v druge države. Za Grčijo se sedaj zlasti izvažajo fižol in sol, nekaj tudi lesa.

Otvoritev novih železnic

BEOGRAD, 21. maja. Tekom meseca junija bodo izročene prometu železniške zveze. Kraljevo—Mataruga, Pločnik—Kuršumlija in Bitolj—Prilep.

Velik požar pri Berlinu

BERLIN, 21. maja. V minuli noči je nastal v velikem mlinu Oranienburgu pri Berlinu silen požar, ki se je naglo razširil tudi na devetnadstropno skladišče, napolnjeno z žitom in mlevskimi izdelki. Ogromen kompleks je gorel vso noč in ognja do davi še niso zadušili. Gasilci so se morali omejiti le na preprečenje razširjenja ognja na bližnje tvorniške objekte. Mlin je pogorel s skladiščem vred. Škoda je velikanska. Domneva se, da je ogenj zanetil neki odpuščen delavec iz maščevanja.

Poljska in naš turizem

VARŠAVA, 21. maja. Po podatkih jugoslovenskega poslanstva je bilo za poletno potovanje v Jugoslavijo v času od 1. januarja do 30. septembra izdanih vizov v l. 1927. za 14 oseb, v istem času l. 1928. za 24 oseb, v l. 1929. za 215 in v l. 1930. doslej že za 587 oseb. Te številke kažejo, kako raste na Poljskem interes za turizem v Jugoslaviji.

Smrtna kosa.

Na Aleksandrovi cesti 35 je včeraj umrl g. Franc Fischer, nadsprevodnik drž. žel. v p., star 60 let. Mož je igral znatno vlogo v raznih delavskih organizacijah bivše socijalistične stranke: bil je predsednik Zadrugne doma, železničarske godbe, podpredsednik Ljudske tiskarne, član komisarijata žel. podporne društva, podpredsednik Štajerske hranilnice itd. N. v m. p.

Letošnje knjige Slovenske Maticе.

Slovenska Matica v Ljubljani je te dni pričela z razpošiljanjem svojih letošnjih edicij. Izdala je: Pedro Calderon de la Barca »Sodnik Zalamejski« v prevodu Otona Župančiča; Vladimir Reymont »Kmetje«, drugi in tretji del romana, »Zima« in »Pomlad« ter Janka Šlebmgerja bibliografijo »Publikacije Slovenske Maticе od l. 1864. do 1930«. Razen tega si člani lahko izberejo še po eno knjigo prejšnjih edicij. Nadaljevanje Cankarjeve »Zgodovine umetnosti« in Kidričeve »Zgodovine starejšega slovenskega slovstva« je zaradi tehničnih težav izostalo in pride na vrsto prihodnje leto. Ker je razpis natečaja za najboljšo izvirno leposlovno delo ostal brez uspeha, so letošnje Maticine knjige sami prevodi.

Produkcija in konzum premoga v Jugoslaviji.

Po uradnih podatkih ima Jugoslavija danes 112 premogovnih rudnikov s 30.000 delavci. Proizvodnja raste od leta do leta. L. 1929 se je pridelalo 5 milijard 617 milijonov ton v vrednosti 1 milijarde 50 milijonov dinarjev. Največji konsument premoga so naše železnice, ki odjemljejo 50%, potem industrija s 33%, drugi rudniki (10%), izvozi se pa 5% produkcije. Uvozilo pa se je v l. 1929 vsega skupaj 263.000 ton. Zlasti se je povečal uvoz koksa, ki se pri nas ne producira.

Odkod so dobivali naši slovenski štajerski predniki sol?

II.

Kdor je pazno čital prvi del te razprave, je imel gotovo svoje pomisleke, kako je to mogoče, da bi bili naši predniki svoj čas izdali zgolj za sol toliko denarja, kakor smo tam izračunili, ker so ga tudi težko toliko prispodarili. Toda tukaj moramo izdati nekaj skrivnosti, kar pa ne more danes nikomur več škodovati, kajti solni monopol je danes v prid prebivalstva tako urejen, da ni treba več tihotapiti s soljo, kakor n. pr. s saharinom, in se bodo pri tem tudi oni nekaj naučili, ki se še ne morejo sprijazniti s dejstvom, da tiči v naših krajepisnih imenih velik del naše kulturne zgodovine.

Naši predniki so si pri tem tudi znali pomagati brez kupovanja nežnosno drage monopolne soli. Ogledali so se okrog po svoji grudi, da-li nima ta ven dar kakih plasti s solno primesjo in so jim bile pri tem zasledovanju glavni pomočniki — kar mislimo pozneje še natančneje obrazložiti — posebno — k r a v e.

Cesaričin patent omenja namreč večkrat tudi tihotapljenje z ogrsko soljo, kar pa moramo zamenjati s hrvaško, kajti v zapadnem delu dežele nima Ogrska nikakih znanih ležišč soli in tudi ne na to naslanjajočih se krajepisnih imen. Drugače je pa to ob hrvaško - slovensko - štajerski meji. Tu je moralo biti nekaj nebroj solnih ležišč, četudi le v neznatnih količinah, katera so pa menda v glavnem že davno izčrpana. V smeri od Dolnjih Haloz do hrvaškega gorovja »Kalinik« poznamo izredno mnogo imen, katera namigavajo na solna najdišča, kakor: Halez, Kalnik, Salinovec, Slanje, Solina, Suljak, Tuški. Tužno, Osojnik, Usojnik i. dr. Podlage vseh teh imen so one štiri osnovne besede, katere skoro v vseh znanih jezikih označujejo s o l; te so: gal (hal, kal), sol (so), tuz, us (už). Dočim se pa drugače rabijo eden ali drugi teh izrazov v širših krajinah za solna ležišča, imamo tukaj vsa ta imena strnjena na nekaj kva dratnih kilometrov, samo ni še popolno jasno, v katerem slučaju je imel ta ali oni raznoliki izraz za krajevno označevanje prednost v poljudni rabi.

Da pa to niso kake puhle trditve, naj navedemo par dokazov. Vzhodno od grada Borl (ob Dravi) leži hrib, katerega označuje stara vojaška karta kot »Suljak-Berg«. Da tiči v tem imenu korenina »sol«, je na prvi hip jasno, toda to mora podkrepiti tudi narava. Izpraševali smo očake tega okraja, kaj oni vedo o tem in od kod so njihovi stariši ali dedje dobivali sol, ter smo zvedeli, da so nekaj tu skrivaj kopali sol. Toda, ko je to ugotovila monopolna uprava, je zabranila vstop v nastali rov z železnimi vrati in napravila okoli teh vrat še visoko železno ograjo. Ker je pa dotično mesto pozneje zasul plaz ali se je pa samo pogreznilo radi nepodprtih rovov, nam ni bilo mogoče prepričati se o tem na lastne oči. In ker tudi vsakdo ve, kako nezanesljiva in bujna so taka ljudska izročila, smo začeli iskati dokaze v arhivih sosednjih graščin in župnišč, toda skozi leta brez uspeha.

Grajsčak Ulm v Zavrčah, ki se je za to globlje zanimal, je našel končno akt z dne 28. julija 1789. iz katerega zvedo, da se je nahajala v okolišču »Suljaka« res zanemarljiva solna jama, katero bi naj zonet iztrebil neki Gregor Jankler iz Pistek z dvema rudarjema in potrebnimi dninarji. Prejel je kot aro takoj 20 fl od graškega gubernijskega geologa pl. Marcheria. Teda kakih nadaljnjih aktov ni bilo mogoče do danes zaslediti in najbrž tudi ni prišlo do kake izvedbe, ker je bilo ležišče prepričilo in bi ne bilo za monopolno upravo dovolj dobičkonosno. Zabranili so pa menda že takrat izvenmonopolno dobavo te soli tamošnjim prebivalcem na omenjeni način.

Nekaj popolnoma sličnega pripoveduje ljudstvo o gori »Kalinik«. V bregu Ljubel na posestvu grofa Beroldingen, je bil tudi vhod v solni rov, katerega je monopolna uprava tudi zabila in močno ogradila.

Če se je pa državna uprava res balo oškodovanja svoje blaginje, potem je bila tam gotovo najti kaka solna ruda ali zmes, ker bi brezvrednih rovov nihče ne bil namenoma zazidal in takih jam ali jaškov tudi ne zasul ali celo s svincem zalil, kar je tudi stalo denarja. Popolnoma verjetno je torej, da se je na debelo tihotapilo s hrvaško soljo na štajersko stran.

Pa tudi v Halozah so znana mesta, kje se pojavi po dežju slana voda, ker izluzi deževnica s soljo slučajno nasičeni lapor, kateri tvori glavno sestavino tega hribovja. Za taka mesta pa vedo pred vsem viničarske krave ter uhajajo neprestano iz paše k taki luži, ali se pa celo nasilno utrgajo v hlevu in zbežgajo naravnost tja. Krave so tudi oni kemiki, ki najprej zaznajo, ali ima neporaščena plast iliovice ali laporja solno primes, ker pri vsaki priložnosti tam ližejo.

Isto velja za manjše izvirke slane vode ali slatine. V majšperški župniji je bil tak pramen, h kateremu so pa napeljali sladko vodo, da bi jim črede ne uhajale tja. V makolski župniji (Gornje Haloze) so se kmetje pred kakimi tridesetimi leti celo skupno dogovorili, da zaspijejo neki slatinski izvirek, ker je goveda iz vseh pašnikov v enomer begala tja in so tudi izvedli, če ravno bi bila najbrž slatina sama, katera je bila prej že na Dunaju preizkušena kot izvrstna, bolj dobičkonosna.

Bogve koliko je še takih mest in sličnih slučajev, ki pa tvorijo strogo go spodarsko tajnost in tudi nekaj monopol dotične obitelji, in zve o njih komaj oni, kateri je tam rojen. Več ljudi bo pa gotovo še vedelo več!

Verjetno je tudi, da je še le ugotovitev statistično zagonetnega dejstva, kako je to, da v nekaterih krajih nihče in nikoli ne kupuje državne soli, privlelo svojčas monopolno upravo na sum, da je temu krivo kako posebno duhovito organizirano tihotapstvo s soljo; da pa imajo tu tuintam posamezniki na svojem zemljišču tudi svojo lastno »solarno«, na to pa niso prišli in kaj takega tudi ni nihče sam izdal.

Visoke cene za sol je moral torej plačevati pred vsem meščan, kajti slučaj, da bi bil kdo na svojem posestvu nakopano sol nesel v Maribor, Ptuj ali Ormož na trg ter jo prodajal za nižjo ceno, kakor je bila monopolna, je bil izključen, ker bi se mu bili »financarji« gotovo takoj odvzeli in ga v redu oglobili.

Pri tej priložnosti naj omenimo še dvoje. Naš slavist Strekelj je objavil v »Časopisu za zgodovino in narodopisje« (1. letnik) razlago imena »Aussee« kot »Osoje«, t. j. kraj v senci. To je vseskozi pogrešno in tudi nenaravno, ker pomenja že v sanskritu »usa« tudi s o l in v staroiranskem so rabili izraz »usa« za s o l n a l i ž i š č a (»Salzlecke«), in je »Aussee« res še danes srede oče proizvodnje soli za tamošnji okraj. Tukaj smo se tudi poslužili onih imenskih oblik za »Aussee«, kakor so jih Slovenci rabili, ko so se bivali v oni solnolozni kraji, kakor so nam v listinah ohranjena (1150. Oussa, Ossach, Ussach, 1310. Uzse, 1289. Aushe itd.) Istotako je pri nas zelo razširjeno rodbinsko ime »Usar, Ussar« istega izvora in so naši predniki očitno tako poimenovali solne trafikante odnosno solne vojake, potem trovce in najbrž tudi tihotapce s soljo.

D. Ž.

Mariborsko gledališče

REPERTOAR

Sreda, 21. maja. Zaprto.

Četrtek, 22. maja ob 15. uri »Grudica«. Solna predstava ob okoliške šole pri najnižjih cenah. — Ob 20. uri »Na fronti sestre Žive«, ab. C. Kuponi.

Petek, 23. maja. Zaprto.

Sobota, 24. maja ob 20. uri »Herman Celjski«. Kuponi.

Nedelja, 25. maja ob 20. uri: »Piskrovec«. Kuponi. Znižane cene.

Sominjajte se CMD

Mariborski in dnevni drobiž

Iz seje mestnega sveta.

Sinoči se je vršila seja mestnega sveta. Rešenih je bilo 42 aktov. Med drugim se je izvršilo imenovanje novega okrajnega predstojnika za II. mestni okraj mesto umrlega g. Ant. Štepica. Imenovan je bil g. Fr. Golc, trafikant. — Dano je bilo dovoljenje za preureditev kavarne Ivančič v Melju, gradbeno dovoljenje za zgradbo enonadstropne stanovanjske hiše v Vrbanovi ulici g. M. Končniku, dovoljenje za preureditev skladišča v stanovanje g. Ferd. Kočvarju v Betnavski ul. 5, uporabno dovoljenje za pritlično stanovanjsko hišo v Dr. Rošnovi 12 Avgustu in Mariji Januž, gradbeno dovoljenje za napravo hodnika v hiši Gosposka ulica 3 g. Fr. Koramnu; gradbeno dovoljenje za zgradbo palače OUZD.

Gradbeno dovoljenje za palačo Okrožnega urada za zavarovanje delavcev je mestni svet dal v svoji sinočni seji. V terek je posebna komisija pregledala stavbeni prostor. Obč. svet še mora v svoji prihodnji seji storiti potrebne sklepe glede parcelacije. Nato bodo takoj razpisana dela in se bo v doglednem času z gradnjo pričelo. Stavba bo trinadstropna stanovanjska in uradna hiša na vogalu Marijine in Sodne ulice. Proračun znaša 6 mil. dinarjev. Tako je stvar končno prišla v tek, in je sedaj upati, da bo stavba že letos gotova.

Omejitve avtobusnega prometa.

Od petka, 23. t. m. dalje se na progi Maribor—Radenci opusti avtobusna vožnja št. 1 (odhod iz Maribora ob 7. in iz Radencev ob 17. uri). Vozni red naj se v tem smislu popravi.

Novo izolirnico

Je koncem minolega tedna pregledala komisija, sestoeča iz zastopnikov gradbenega oddelka banske uprave, zdravstvenega oddelka in našega mestnega fizikata, naka je banska uprava izdala uporabno dovoljenje in je bila izolirnica te dni izročena prometu. Kako nujna je bila njena potreba, kaže dejstvo, da so že prve dni zasedeni — seveda še ne polno — oddelki za škrlatice, davico, otipenje, tifnika, legar in šen.

Turistovski dom na Urški gori odprt in oskrbovan.

Mislinska podružnica S. P. D. v Sloveniziradu obvešča vse turiste in izletnike, da bo dom na Urški gori odprt in oskrbovan od 23. t. m. naprej. Ker je Urška gora ena izmed naših najlepših planjskih postojank, a dom prvovrstno oskrbovan in opremljen, priporočamo čim številnejši poset.

30-letnica umetniškega delovanja g. Hinka Nučiča.

Sinoči je na zagrebškem odru v ulogi »Hamleta« intimo slavil 30letnico svojega umetniškega delovanja g. Hinko Nučič, ki nam je po prviru ustvaril v Mariboru naše narodno gledališče. G. Nučič je deloval v Zagrebu že od l. 1912. do l. 1918., ko je prišel najprej kot direktor drame v Ljubljano, nato pa kot uravnik gledališča v Maribor. L. 1921. je odšel v Zagreb, kjer je še danes in kjer je sinoči po težki polletni boleznini zopet prvič nastopil. Zagrebški listi ga slave kot prvovrstnega igralca in režiserja, zlasti pa slave njegovo pedagoško delo na polju vzgajanja novih gledaliških umetnikov, kojih cela vrsta je že proslavila našo umetnost celo v tujini. On sam je na zagrebškem odru ustvaril sijajne kreacije Fausta, Osvolda, Otele, Kaina, dr. Tokerama in podobne impozantne lirske vloge, sinoči k temu še Hamleta. Nučič ni samo igralec, on je umetnik. Proslava 30letnice njegovega umetniškega delovanja bi se bila morala vršiti že lani decembra, pa so jo morali radi njegove boleznini preložiti. Sinoči mu je ves umetnostni krogi Zagreb priredili velike in priske ovacije. Mi mu z naše strani k lepemu jubileju iskreno čestitamo!

Madžarski slikar Egon Csoso je v poslonju Terzovskega gremija (I. nadstropje) v Muzejski ulici razstavil svojo sliko, na kar opozarjamo vse prišlele občane in goste. Razstava je odprta do nedelje 14. do 19. ure in je vsi prost.

Koncert pevskega zbora Glasbene Matice

bo v sredo, 4. junija. Proizvajala se bo velika »Demestvennaja liturgija«, skladba slavnega ruskega skladatelja A. Grečaninova za mešani zbor in soli a capella. Opozarjamo občinstvo na ta izredni koncert, na katerem bo imelo priliko slišati eno najboljših del iz ruske glasbene-cerkvene literature.

Srebrno poroko

praznujeta te dni g. Franjo Kocelj in č. č. poslovodja drž. železnice in njegova zakonska družica Ana. Še na mnoga leta!

Pisarna eksportne Okrožnega urada za zavarovanje delavcev

je danes radi razkuževanja prostorov, ker se je pojavil slučaj otročje mrtvičnosti, ves dan zaprta.

Javni nastop Sokola Maribor—matica

v nedeljo bo pokazal delo enega najmočnejših društev Sokola kraljevine Jugoslavije, v katerem telovadi v vseh oddelkih skoraj 800 članov in članic, naraščaja in decc. Na vsesokolskem zletu v Beogradu se udeleži društvo vseh tekem, več članov tudi tekme za slovensko prvenstvo. Za mednarodno tekmo v Luksemburgu se pripravljajo skoraj cela vrsta, ki nastopi v nedeljo kompletna posebej na glavnih orodjih. Sokol Maribor—matica ima tudi najboljšo igračo v odbojki (volley-ball) in je v lanskil župnih tekmah sigurno zmagalo. Pri javni telovadbi se bo vršila tudi kratka tekma (2x5 minut) med izbranim moštvom članov in moškega naraščaja, da bo imelo občinstvo priliko videti igro, ki se vedno bolj razširja, v dovršeni obliki. — Nastop prične točno ob 16. uri na letnem telovadišču v Ljudskem vrtu. Dohod iz Samostanske in Koroščeve ulice.

Izzrebane srečke.

Sledeče, v upravi »Jutra« in »Večernika« kupljene srečke so še zadelo po Din 500.—: 9709, 9704, 46612, 46606, 46608, 59502, 59508, 9748, 46624, 46620, 91303, 98113 in 9724.

Prvi jugoslovanski vojni film

»Za čast domovine«, bo nočjo doživel svojo premiero v »Croatia«-kinu v Zagrebu. V Beogradu je pred 10 dnevi doživel nepopisen uspeh. Beograjski listi imenujejo film »veličasten spomenik velikega dela osvobođenja« in »največje filmsko delo o vojni, kar jih je ustvarjenih do danes«. Tudi inozemski tisk, celo londonski, se izreka pohvalno in imenuje film početak resne filmske proizvodnje v Jugoslaviji. — Upamo, da ga bomo kmalu videli tudi v Mariboru.

Danes — sredo

Kabaretni večer V VELIKI KAVARNI

Svetovni roman o alkoholu

Jack Londona »Alkohol«, o katerem je prineslo nedeljsko »Jutro« obširnejšo oceno in ga označilo kot enega najboljših del o razkrajajočem in pogubnem alkoholu, je izšel nedavno v zelo okusni opremi tudi v srbohrvaščini. Knjiga ima tudi lepo naslovno sliko in tudi prevod je zelo posrečen. »Ljudska knjižnica« v Narodnem domu ima ta roman v več izvodih v nemščini in srbohrvaščini.

Urejeno prebavo in zdravo kri dosežemo z vsakdanjo uporabo pol kozarca naravne »Franz Josefove« vode. Strokovnjaki zdravniki za motnje pri prebavi hvalijo »Franz Josefovo« vodo, ker poživlja delovanje želodca in črevesa, odpravi oteklino jeter, zviša izločevanje žolca, vstopnjuje izločevanje seči, okrepi presnavljanje in posveži kri. »Franz Josefova« grenčica se dobi v vseh lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Kavarna »Astoria«.

Jutri, v četrtek, 22. t. m. ob 12. uri velik operetni večer umetniškega tria Guldberg z izdatnim ojačanjem. Pester spored vsebuje m. dr. tudi najnovejšo opereto »Friderika« od Leharja.

V nekem londonskem gledališču je bila v soboto premijera neke veseloigre, ki je že po 15 minutah doživela tako katastrofalno propast, kakor jih malo beleži gledališka kronika sveta. Občinstvo je že takoj začetkoma svojemu nezadovoljstvu dajalo duška z mrmranjem in živji. Ravnatelj gledališča je nadaljnji gledališki škandal preprečil s tem, da je dal po 15 minutah spustiti zastor ter občinstvo obvestil, da je igra odstavljena z repertoarja in da dobijo gledalci denar za vstopnice nazaj.

Michel Zévaco

Lukrecija Borgia

Zgodovinski roman

99

Toda ne morem vam prikrivati, da bo v osmih ali najdalje devetih dneh upor zagospodoval nad Svetoangelskim gradom.

Cezar je nekaj hipov mrzlično stopal po šotoru semintja. Nato se je vrnil k policijskemu načelniku:

»Toda kdo je popihoval te bečce? ...«

»Kdo, gospod? ... Nihče; povedal sem vam, da nimajo poglavarja in zaradi tega še ni nič izgubljenega, kakor sem vam imel čast povedati. Poslužil sem se edinega sredstva, ki ga ima vlada v rokah in ki ga uporabljamo vselej, kadar se drhal predrzne jeziti: aretacije v velikem številu in nekoliko obglavljenj na slepo srečo... Žal, to pot ni nič pomagalo! Ah, Svetlost, svet se postavlja narobe... duh brezpogojne pokorščine izginja... čimdalje več je ljudi, ki se drznejo misliti...«

Cezar je od strani pogledal markija. Čutil je neprijetno ironijo njegovega vedenja. In tako vedenje pri tem človeku ga je porazilo še bolj od novic, ki jih je prinašal.

»In vrhu vsega,« je povzel Roccasanta, »se je zdel trenutek njegovi Svetosti ugoden, da napravi majhen izlet na Caprero... Bog mi stoji ob strani, da bi sodil dejanja svetega Očeta, ki naj ga čuva nebo! Toda naposled...«

»Toda naposled se je moj oče zbal? Mirno recite, markí.«

Roccasanta je brezupno zamahnil. Cezar se je pričel obračati po svojem šotoru kakor zverina. Načelnik policije je z dajpazdaj ošinil s prežečim pogledom, skušaje uganiti njegove namene.

»Kaj mi svetujete?« je nenadoma vprašal Borgia.

»To je tisto!« si je mislil markí.

»Povejte svojo misel, dragi Roccasanta. Vi tako izvršno poznate položaj. Nihče ni v tem trenutku sposobnejši od vas, da bi mi dal nasvet, ki ga potrebujem...«

»Svetlost,« je dejal Roccasanta resnobno, »ali mi dovoljujete govoriti odkrito?«

»Ukazujem vam!«

»Torej — moje jasno mnenje je tako, da je sedaj samo še ena oblast, ki more premagati upornike: verska oblast, oblast Cerkve. Veličanstvo papeža edino more še ukloniti glave Rimljanov. Trebalo bi, Svetlost, trebalo bi papeža, ki bi se vrnil v Rim z velikimi obredi, obdan s tisoči duhovnikov, kardinalov in škofov...«

Toda s starcem ni mogoče tvegati take ceremonije!... Za to bi bilo treba mladega papeža, silnega in smelega, ki bi imel pod svojim svečeniškim plaščem zmirom pripravljeno bodalo, da udari z njim prvega brezumnika, ki bi se upal mrmrati!...«

Tako govoreč je Roccasanta gledal Cezariju strmo v oči. Cezar je bil prebledel.

»Da, misel je velika in drzna...«

»In če bi se našlo, da bi bil mladi papež, o katerem govorim, obenem tudi slaven vojskovodja, čigar slava je jedva da malce zatemnela vsled nerazumljivega obrata vojskine sreče, če bi za papeškim nebom korakala dobro urejena armada, dočim bi se pred njim razlegale liturgične pesmi, blesteli zlati križi ter se dvigali oblaki kadila... ali razumete, da bi upor omedlel sam od sebe, a papeška oblast bi bila zagotovljena morda za dolgo časa, najmanj pa dotlej, da se upor zatare do korenin? ...«

»Dovolj, Roccasanta, dovolj!...« je dejal Cezar razburjen.

In zasidil je svoj pogled v markijeve oči.

»Vi hočete, da se polastim tiare? ...«

»Da, Svetlost,« je dejal Roccasanta jasno. »To je edino sredstvo, s katerim morete oteti položaj.«

»Toda,« je odgovoril Cezar s temnim glasom, »v to, da izvolijo mene za papeža, mora biti moj oče odstavljen!... In konklave ne bo nikdar...«

»Naj umrje!« ga je prekinil Roccasanta trdno. »Bog mi je priča, da bi dal svoje življenje, če bi mogel z njim podaljšati slavne dni svetega Očeta... Toda naposled... star je že in morje je zelo nemirno tam na sardinjski strani, okrog Caprere... lahko se zgodi nesreča...«

Cezar ga ni več poslušal. On ni več slišal zlodjajizkušnjavca, ki je bil vrgel v njegovo glavo seme očetomorstva. Zatopil se je bil v mračno premišljevanje. Kolikokrat mu je že rojila po glavi misel, da bi umoril očeta, kadar je v nespasju svoje častihlepnosti sanjari, kako bi bilo, če bi ne bil več preprost kondotir, ki se bori na čelu svojih najemnikov, nego bi z enim mahom postal enak kraljem — kralj on sam!...

Cezarjevo premišljevanje je trajalo dolgo časa. Roccasanta je zdaj molčal in čakal. Naposled je Cezar dvignil glavo in zamrmral:

»Dobro bi bilo imeti zanesljivega človeka, ki bi lahko šel na Caprero...«

Markí je razumel: Aleksander VI. je bil obsojen na smrt.

»Svetlost,« je dejal z mirnim glasom, kakor da se ni pravkar odločil nekega strašnega. Svetlost, ako imate kako — delikatno nalogo za Caprero, vam lahko svetujem takega človeka...«

»Kdo je to? ...«

»Mlad mož, ki sem ga imel v svojih onravnih do-

volj prilike presoditi, proučiti in oceniti: lektor njegove Svetosti.«

»Abat Angelo!« je vzkliknil Cezar zaničljivo.

»On sam, Svetlost! Ne sodite ga prezgodaj slabo; on ima dragoceno lastnost! Častihlepen je! A častihlepnost, Svetlost, je najboljša orodje. Tisti, ki ravna iz vdanosti, se lahko zmoti; on se obotavlja in tipa okoli sebe; tisti, ki ravna iz sovraštva, je malo izvrsten sluga; on pozablja vse, samo da dela za svoj lastni račun in za svoje slepo sovraštvo. Častihlepen pa, naučljiv, spreten in umen služabnik, je pripravljen tudi za najtemnejše delo in bo za vsako ceno dosegel svoj cilj, ker ravna hladnokrvno. Vzemite duha srednje vrste ter namignite temu duhu s častjo, po kateri na tihem hrepeni. Pokažite mu priliko, da se kmalu okraši s to častjo — z eno besedo, pitajte njegovo nečimernost. Tak človek je vaša kreitura... izdal bo vse, kar hočete, izdajstvo mu bo postalo domače ozračje, Aleksandru VI. bo zamlan, da je obsopal malega abata, ki ga ves svet prezira, z dokazi svojega prijateljstva... On, Angelo, je v svoji senci, strmeč na mitro, o kateri sanja, že danes pripravljen izdati starega Borgia, če mu vi obljubite to mitro. Ah, Svetlost, ako imate takšno opravilo, ne izberite si niti vdanega človeka, niti človeka, ki sovraži; vzemite častilakomnega, vzemite abata Angela...«

»Zdi se mi, da imate prav, markí,« je dejal Cezar sanjavo. »Toda abat hoče potemtakem postati škof?«

»Da, za enkrat.«

»Jaz za svojo osebo ne vidim nikakih zaprek.«

»Če je tako, potem hitite, Svetlost. Povedal sem vam: mudi se. Rim se dviga. Treba je udariti z velikim udarcem ter si z enim mahom zagotoviti narodovo občudovanje in narodov strah...«

»Kie je abat?« je vprašal Cezar nenadno.

»Ostaj je v Tivoli. Ali hočete, Svetlost, da ga posetim?«

»Ne; jaz sam poidem v Tivoli. Vrnite se naravnost v Rim... Koliko časa se lahko še držite?«

»Nekaj dni... Toda če vem, da je dogodek, o katerem govoriva, gotov, mi bi dala ta zavest moči. Nekaj vesti in govoric, spretno razširjenih po nemirnem mestu, lahko zelo izpremeni obraz položaja.«

»Idite torej, dragi markí. In ne pozabite, da je vaš blagor navezan na mojega.«

»Ali bi bil tu, Svetlost, če ne bi bil prepričan o tem?«

Roccasanta se je poslovil od Cezarja ter se takoj odpravil na pot.

(Nadaljevanje sledi.)

Otomane,

novi, moderne, od Din 480.— do 600.—, omare, postelje, kuhinjsko opremo, novo, Din 1200.—, kredenec itd. prodam. Židovska ulica 4. II. nadst., dvorišče. 1496

Sobo in črkoslikanje,

barvanje fasad izvršuje poceni, hitro in okusno Franjo Ambrožič, Grajska ulica 3 za kavarno »Astoria«. IX

Stole vpletam

s prvovrstno trstiko in sprejemam v popravilo vsakovrstne košare in sita. Josip Antloga, košarski in sitarski mojster, samo Trg svobode, zraven mestne tehnice. 529

Meblovano, solnčno ležalo sobo

oddam boljši osebni. Naslov v upravi. 1498

Išče se hišnika vpokojenca.

Ponudbe pod: »Prijatelj vrta« na upravnem listu. 1441

Gramofone

popravlja najboljše in najceneje mehanična delavnica Justin Gustinčič, Tattenbachova ulica. 14. 692

Hišo,

pritlično, na prometnem kraju v Mariboru, pripravno za vsako obrt. prodam takoj. Pismene ponudbe na upravo »Večernika« pod »Priložnostni nakup«. 1495

Prodajam pohištvo,

obleke, perilo, čevlje za gospode, gospe in otroke. Prodajam tudi gramofon in drugo. Starinarna Peteln. Maribor, Orožnova ul. 1, pri glavni pošti. 1489

Oddam

s 7. junijem veliko sobo s posebnim vhodom in električno razsvetljavo za koncerta brez otrok. Magdalenska ulica 77. 1453

Mizarstvo Ciril Razboršek.

Taborska ulica 22, izdeluje pohištvo in renoviranja. XV

Spejmem na dom pranje perila.

Strossmayerjeva ulica 3, dvorišče, vrata 2. 100

Za birmo

kupite svojemu birmancu foto-aparat, ker ga bo ta najbolj razveselil. Foto-centrala Vlašič, Trg svobode št. 6. 1492

Majhno hišo

oziroma vilo proti gotovini največ 150 do 200.000 Din kupim. Ponudbe pod »Solnčno« na upravo Večernika.

Stanovanje,

tri lepe sobe, kuhinja itd. pri parku za Din 1000 in prenovljenje odda pisarna Rapid, Gosposka ul. 28. 1467

Kupim razno pohištvo,

damsko kolo, otroški voziček in različne reči. Pismene ponudbe na Maribor, Ruška cesta 35. 1440

Stropejsko

z večletno prakso sprejme odvetnik v Mariboru. Ponudbe pod »Stropejska« na upravo Večernika. 1451

Sivi lasje

dobivajo naravno barvo in mladostno svežost brez barvanja. Že 20 let izkušeno, Natančnejša pojasnila brezplačno. — A. ZORKO — MARIBOR. Poštni predal 80. 1352

Umetna svila,

foulard svila, 1133 pralni delein — v veliki izbiri

Srečko Pihlar Maribor, Gosposka ul. 5

Naznanjam cenj. občinstvu, da sem z današnjim dnem otvoril novo trgovino s

FOTO-MATERIJALOM, KOZMETIKO IN PARFUMERIJJO NA TRGU SVOBODE ŠT. 6 (V SCHERBAUMOVEM PAVILJONU)

Na zalogi bom imel prvovrstne aparate svetovnih znamk, kakor Voigtlander, Zeiss-Ikon, Rodenstock, Agfa itd., najboljše vrste papirja in plošče po zelo nizkih cenah. Temnica za amaterje vedno na razpolago. Interesente poučujem brezplačno. Izdeloval bom vsa dela za amaterje z največjo pažnjo. Svoje stare odjemalce prosim, da me tudi nadalje posetijo v moji novi trgovini, druge pa, da se prepričajo o moji skrbni in strokovno izbrani zalogi. 1484

FOTO CENTRALA V. VLAŠIČ MARIBOR, TRG SVOBODE 6

»JDEAL« MARIBOR

Tel. 2450 Tel. 2480

Parna pralnica in kem. čistilnica

Centrala: Frankopanova 9 Podružnica: Vetrinjska 7 Pride in dostavi se na dom

MADE IN ENGLAND

DUNLOP

Vaša sigurnost bazira na tem imenu in profilu

Gen. zastopstvo za Jugoslavijo:

Zlatko Kardoš Zagreb, Jurišičeva 3